

تکمیل طرح المهدی راهی به سوی صادرات آلومینیوم است

اشاره:

توسعه صنعت آلومینیوم با توجه به کاربرد گسترده آن در دیگر صنایع و سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در صنایع پایین‌دستی آلومینیوم، یک ضرورت غیرقابل انکار است.

در حال حاضر تولید شمش، اسلب و بیلت آلومینیوم در ایران در حدود سالانه ۲۲۰ هزار تن و ظرفیت صنایع پایین‌دستی بالغ بر ۷۰۰ هزار تن می‌باشد.

طرح‌های توسعه صنعت آلومینیوم به‌ویژه مجتمع المهدی اکنون با رکود جدی مواجه است، به طوری که بخش قابل توجهی از سرمایه‌گذاری‌های انجام شده، بدون بازده مناسب اقتصادی، بهره‌برداری می‌شود.

توجه به توسعه صنعت آلومینیوم، برداشتن موانع مالی و نیز موانع جذب سرمایه‌گذاری خارجی و... برای بهره‌برداری اقتصادی از طرح‌های کلونی به خصوص طرح المهدی حایز اهمیت است.

خبرنگار نشریه «بهرس‌های بازارگان» در گفت‌وگو با آقای محمدباقر صادقی، عضو هیأت مدیره و معاون مالی اداری مجتمع آلومینیوم المهدی، موانع و مشکلات فراروی این طرح عظیم که چند سال به تأخیر افتاده است را جویا شد.

ماحصل این گفت‌وگو را با هم می‌خوانیم.

ایرالکو تأمین شود و محصولات مجتمع المهدی فقط برای صادرات اختصاص یابد.

ذکر این نکته ضروری است که در آن زمان گرایش به تولید آلومینیوم در منطقه خلیج فارس افزایش یافته بود، زیرا در این منطقه اثرژی ارزان وجود داشت. با تأسیس شرکت آلومینیوم المهدی در سال ۱۳۶۹ مقرر شد این مجتمع با ظرفیت ۲۲۰ هزار تن آلومینیوم با دو خط تولید

شرکت ایرالکو پس از بررسی‌های همه‌جانبه شرکت اینترنشنال دیولوپمنت کورپوریشن^۱ را برگزیدند و این شرکت برای بنای یک پروژه مشترک در ایران اعلام آمادگی کرد.

پس از مذاکرات و امکان‌سنجی‌های اولیه، مقرر شد این مجتمع در منطقه بندرعباس برپا شود. علت انتخاب منطقه بندرعباس، تفکر صادراتی بودن محصولات این مجتمع بود.

در آن زمان مقرر شد آلومینیوم موردنیاز بازار داخلی توسط مجتمع

تاریخچه پایه‌گذاری مجتمع آلومینیوم المهدی را ذکر فرمایید.

□ وزارت معادن و فلزات در سال ۱۳۶۸ به خاطر حساسیت مسأله تولید آلومینیوم و شمش خالص این فلز، تصمیم گرفت در کنار کارخانه ایرالکو، واحد المهدی را با استفاده از فن‌آوری جدید و سرمایه‌گذاری خارجی برپا کند.

در سال ۱۳۶۸ ایرالکو مأمور شد سرمایه‌گذار خارجی طرح المهدی را جستجو و با وی وارد مذاکره شود. در این رهگذر وزارت معادن و فلزات و

1- International Development Corporation (IDC)

در بندرعباس احداث شود و قابل توسعه به ۳۳۰ هزار تن باشد.

شرکت آلومینیوم المهدی با سرمایه‌گذاری ۴۰ درصد خارجی یعنی شرکت IDC و ۶۰ درصد ایرانی تشکیل شد. در ابتدا نیز مقرر شد مدیریت ایجاد کارخانه و بهره‌برداری تا چند سال اول تأسیس یعنی تا زمان تسویه وام‌های اولیه به دلیل تجربیاتی که شرکت IDC دارد، به این شرکت محول شود.

سهامداران عمده شرکت بین‌المللی IDC در آن زمان آقای مهدی‌الاتاجر، شرکت ویسمپی

انگلیسی، شرکت "ADB" و مارک‌ریج از سویس و چند شرکت دیگر بودند. برای تأسیس مجتمع المهدی ابتدا با کارخانه «دوبال» دبی قرارداد دریافت فن‌آوری منعقد شد. زیرا این شرکت فن‌آوری تولید آلومینیوم را از شرکت «کایزرا» دریافت کرده بود و آن را به مجتمع المهدی داد. مدیریت تأسیس نیز طی یک قرارداد به شرکت «دوبال» واگذار شد.

مقرر شد ۱۵ درصد مخارج تأسیس مجتمع المهدی توسط سهامداران و ۸۵ درصد به صورت تأمین مالی (فاینانس) تأمین شود.

طبق برآورد اولیه، سرمایه‌گذاری موردنیاز برای دستیابی به تولید ۲۲۰ هزار تن آلومینیوم در سال، حدود یک میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار تخمین زده شد که مقرر شد از این رقم ۲۵۰ میلیون دلار توسط سهامداران (به نسبت ۴۰ درصد خارجی و ۶۰ درصد ایرانی) و بقیه توسط فروشندگان تجهیزات که اکثر آنها شرکت‌های اروپایی بودند و از طریق بانک‌های اروپایی تأمین شود.

در طرح المهدی شرکت‌هایی از کشورهای آلمان، فرانسه، انگلیس، سویس، نروژ و اسپانیا درگیر هستند. مقرر شد این شرکت‌ها برای تأمین مالی (فاینانس) طرح با بانک‌ها و شرکت‌های بیمه کشورهای متبوعشان مذاکره کنند و این اقدام سروت انجام شد، اما هنگام تنظیم قرارداد وام، بانک مرکزی و دولت ایران می‌بایستی تضمین‌ها را می‌داد که متأسفانه در آن زمان ایران چنین آمادگی

صنایع مس ایران و یک سری شرکت‌های تابع وزارت معادن و فلزات آغاز شدند و از آن طرف سرمایه‌گذار خارجی (مهدی‌الاتاجر) به دلیل آنکه ایران نتوانست تضمین‌های لازم را فراهم و طرح‌های خارجی را جذب و پروژه را در حد ۲۲۰ هزار تن اجرا کند، از طرح کنار کشید. این امر باعث شد درصد سهام سهامدار خارجی کاهش یابد و به جای آن سهامداران ایرانی به اجرای طرح پرداختند.

تا سال ۱۳۷۵
فاز یک شامل
برخی تجهیزات
خسارگی و

○ فقدان ارایه تضمین‌های لازم از سوی ایران موجب شد که تأمین مالی (فاینانس) طرح المهدی تحقق نیابد و این طرح با رکود جدی مواجه شود.

را نداشت و در نتیجه بانک‌های خارجی از طرح کنار کشیدند.

■ با توجه به از دسترس خارج شدن تأمین مالی (فاینانس) طرح المهدی، سرنوشت این پروژه به کجا می‌انجامد؟

□ با متفی شدن بحث تأمین مالی (فاینانس) طرح و کنار رفتن بانک‌های خارجی، در واقع طرح اولیه که تولید ۲۲۰ هزار تن آلومینیوم در سال ۱۳۷۳ بود، متفی شد و سهامداران به ناچار پروژه را بدون تأمین مالی (فاینانس) ادامه دادند. به امید جذب سرمایه‌گذاری خارجی، از سال ۱۳۷۳ مقرر شد پروژه المهدی به دو فاز ۱۱۰ هزار تنی تقسیم شود.

پس از تجدیدنظر در طرح اولیه، سعی شد هزینه‌های ارزی پروژه جدا شود و مرحله اول با سرمایه‌گذاری ۵۶۰ میلیون دلار که ۳۰۰ میلیون دلار آن ارزی و بقیه ریالی بود، دنبال شود.

از سال ۱۳۷۳ فاز یک از محل درآمد سرمایه‌گذاران شامل شرکت ایرالکو، مس سرچشمه، شرکت ملی

فعالیت‌های داخلی، بدون استفاده از وام‌های بانک‌های داخلی و خارجی و از محل درآمد سهامداران سفارش داده شد. در سال ۱۳۷۵ برای پیش‌فروش محصول آینده با شعبه بلژیک یک شرکت ژاپنی قراردادهایی به ارزش ۳۰ میلیون دلار و یک شرکت سویسی به ارزش ۸ میلیون دلار منعقد شد.

این پیش‌فروش به منظور راه‌اندازی فاز یک مجتمع و جذب منابع خارجی بود.

پروژه در خردادماه سال ۱۳۷۶ با راه‌اندازی ۶ دیگ تولید آلومینیوم که بعدها به ۶۰ دیگ رسید و با هدف جذب سرمایه خارجی برای تکمیل فاز یک فعالیت خود را آغاز کرد، زیرا برای تکمیل پروژه حدود ۲۰۰ میلیون دلار موردنیاز بود.

از سال ۱۳۷۶ تا امروز با مراکز مهم سرمایه‌گذاری در ایران و سراسر جهان مذاکره شده است، ولی راهبرد سرمایه‌گذاران خارجی مبتنی بر استفاده از تضمین بانک مرکزی و دولت ایران است. از این رو تاکنون مجتمع المهدی

موفق به جذب سرمایه‌گذاری خارجی شده و در حد ۶۰ دیگ تولید آلومینیوم باقی مانده است.

در حال حاضر این مجتمع با ۴۵ دیگ از ۶۰ دیگ به تولید آلومینیوم ادامه می‌دهد و ماهانه حدود ۱۸۰۰ تن شمش آلومینیوم تولید می‌کند.

■ آیا استاندارد فلز آلومینیوم تولیدی توسط المهدی با استانداردهای بین‌المللی مطابقت دارد؟

۱. خوشبختانه آلومینیوم تولیدی المهدی با استانداردهای اولیه که مدنظر سرمایه‌گذاران است، مطابقت دارد

و قابل رقابت در بازارهای جهانی است. شمش تولید شده در مجتمع المهدی با وجود مشکلات مالی مطابق استانداردهای بین‌المللی است و محصول به‌دست آمده به دلیل پیش‌فروش آن بی‌درنگ وارد بازارهای آسیایی و اروپایی می‌شود. تولیدات مجتمع المهدی در بازارهای خارجی و داخلی خواستاران فراوانی دارد.

مرغوبیت تولیدات مجتمع آلومینیوم المهدی، سرمایه‌گذاران خارجی را نیز به سرمایه‌گذاری در این طرح ترغیب کرده است، اما به دلیل فقدان تضمین بانک مرکزی، با مشکل مواجه است.

■ تولید مجتمع المهدی امروز چه میزان است؟

□ حداکثر تولید با ۶۰ دیگ سالانه کمتر از ۲۰ هزار تن است و شاید یک دوازدهم طرح اولیه را شامل می‌شود.

البته وزارت معادن و فلزات به‌تازگی با این طرح به‌طور جدی و فعال برخورد کرده زیرا در این طرح سرمایه‌کلانی

صرف شده است.

■ آیا سهامدار خارجی هنوز با این طرح همکاری دارد؟

□ سرمایه‌گذار خارجی (مهدی‌الاتاجر) هنوز در طرح سهام است، البته سهم وی از ۴۰ به ۲۰ درصد کاهش یافته است. این سهامدار در سرمایه‌گذاری‌های بعد شرکت نکرد.

■ دولت برای تکمیل این طرح چه اقداماتی کرده است؟

□ در سال ۱۳۷۶ و ۱۳۷۷ شورای

○ از سال ۱۳۷۶ تاکنون مذاکره برای جلب سرمایه‌گذار خارجی برای مجتمع المهدی ادامه دارد، اما راهبرد سرمایه‌گذاران افزودن تضمین از بانک مرکزی و دولت ایران است.

اقتصاد برای تکمیل طرح مجتمع المهدی مصوبه‌ای را گذراند. این مصوبه با وساطت وزارت معادن و فلزات از تصویب گذشت و طی آن مقرر شد مبلغ ۵۴ میلیون دلار به عنوان تأمین مالی (فاینانس) از طریق بانک مرکزی به این طرح اختصاص داده شود.

ضمناً اجازه داده شد مبلغ ۸۳۲ میلیون دلار نیز از طریق بیع متقابل (بای‌بک) تأمین شود. این اقدامات مجتمع المهدی را در مسیر تازه‌ای قرار داد و توانست با استفاده از سقف تأمین مالی (فاینانس) بخشی از تجهیزات مرحله اول را به فرانسه سفارش دهد. این امرگامی در جهت تکمیل طرح است، اما هنوز کامل نیست.

مجتمع المهدی در پی آن است، بقیه نیاز ارزی را که حدود ۱۴۰ میلیون دلار می‌باشد، به ترتیبی تأمین کند تا مرحله اول تکمیل شود و تولید مجتمع به ۱۱۰ هزار تن برسد. رسیدن به تولید ۱۱۰ هزار تن در سال امری حیاتی است.

امروز تراز مالی این مجتمع منفی است و زیر فشار سنگینی قرار دارد و هر روز بر تعهدات آن افزوده می‌شود. از جمله کمک‌های دولتی از وزارت ارشاد، یک وام دولتی دریافت شده است. این وام ۱۱۰ میلیارد ریال است. اما این مجتمع تاکنون از طریق پیش‌فروش محصول خود سرپا مانده است.

امید است بقیه هزینه‌های طرح از طریق دولت در اختیار این پروژه قرار گیرد تا با استفاده از تأمین مالی

(فاینانس) دولتی قرارداد منعقد و تجهیزات خریداری شود. ■ آیا سهامدار خارجی برای

تکمیل فاز اول طرح همکاری نمی‌کند؟

□ در یک سال اخیر سهامدار خارجی شرکتی را به مجتمع آلومینیوم المهدی معرفی کرده است. این شرکت در انگلیس به ثبت رسیده و سهامداران آن شامل آقای مهدی‌الاتاجر و یک فرد تاجیکی است. مرکز ساخت تجهیزات و کارخانه این شرکت در اوکراین قرار دارد. شرکت مذکور پیشنهاد داده است مرحله اول مجتمع المهدی را تکمیل کرده و از محل فروش محصول آن وام خود را مستهلک کند.

این پیشنهاد مورد توجه جدی قرار گرفته، به طوری که برخی ماشین‌آلات موردنیاز خریداری شده است. به امکان ۹۰ درصد مرحله اول پروژه توسط شرکت یادشده تکمیل خواهد شد.

سرمایه‌گذاری این شرکت انگلیسی در حدود ۱۵۰ میلیون دلار است و چنانچه این امر صورت گیرد، امکاناتی که در آینده دولت در اختیار مجتمع

آلومینیوم مهدی قرار خواهد داد، برای تکمیل مرحله دوم صرف خواهد شد.

■ قرارداد با شرکت انگلیسی را تشریح فرمایید.

□ بر اساس قرارداد منعقد تولید آلومینیوم در مجتمع مهدی به ۱۱۰ هزار تن خواهد رسید. این میزان تولید به سه بخش تقسیم خواهد شد. بخش اول برای تأمین مواد اولیه مجتمع در نظر گرفته می‌شود، بخش دوم برای تأمین هزینه‌های ریالی در اختیار ایران قرار می‌گیرد و بخش سوم نیز به بازگشت سرمایه اختصاص می‌یابد.

بر اساس محاسبات انجام شده سرمایه‌گذاری ۱۵۰ میلیون دلاری برای تکمیل مرحله اول ظرف حدود ۱۰ سال مستهلک خواهد شد.

■ آیا برای تکمیل طرح مجتمع مهدی به دنبال امکانات دولتی نیستید؟

□ وزارت معادن و فلزات به‌طور جدی در صدد است از طریق سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی برای مراحل یک و دو اعتباری را در اختیار مجتمع مهدی قرار دهد.

■ به نظر شما نمی‌توان از طریق انعقاد پروتکل‌هایی که دولت ایران با کشورهای

مختلف امضا می‌کند، مجتمع مهدی را تکمیل کرد؟

□ ایتالیا به‌تازگی با دولت ایران پروتکلی را امضا کرده که در این پروتکل پروژه مهدی مطرح شده است. نماینده شرکت «فاتا» از ایتالیا هم‌اینک در ایران حضور دارد و در حال انجام مذاکره برای پرداخت یک وام ۳۰۰ میلیون دلاری برای تکمیل مرحله ۲ پروژه مهدی به ایران است.

■ در پروژه مجتمع مهدی تاکنون چه میزان سرمایه‌گذاری شده است؟

□ سرمایه‌گذاری در این پروژه تا امروز ۲۰۰۰ میلیارد ریال یا ۴۰۰ میلیون دلار بوده است. ادامه کار مجتمع آلومینیوم مهدی با ظرفیت تولید کنونی به هیچ‌وجه مقرون به صرفه نیست، زیرا تولید با ۱۲ ظرفیت فقط زیان در بر دارد. این طرح یا باید تعطیل شود، یا مراحل تکمیل آن ادامه یابد که به‌طور قطع ادامه خواهد یافت، زیرا تعطیل کردن مجتمع نیز به صلاح اقتصاد کشور نیست.

■ آیا نمی‌توان با فروش سهام طرح مهدی، پروژه را تکمیل کرد؟

□ یکی از راه‌های تأمین مالی در این مجتمع، فروش اوراق قرضه و یا فروش سهام به مردم است.

از حدود ۱/۵ سال قبل از سازمان بورس اوراق بهادار تهران درخواست شده است، این شرکت را به عنوان عضو بپذیرد.

گزارش‌های مدنظر سازمان بورس در

○ دولت و شورای اقتصاد باید سقف اعتبار موردنیاز مجتمع مهدی را افزایش دهند تا با تکمیل آن، زمینه افزایش صادرات کشور فراهم شود.

حال تکمیل است و احتمالاً مجتمع تولید آلومینیوم مهدی در سال ۱۳۷۹ عضو سازمان بورس اوراق بهادار تهران خواهد شد. شرکت مهدی تمامی کوشش خود را روی این موضوع متمرکز کرده است که سهام خود را به شرکت‌های دست‌اندرکار تولید آلومینیوم عرضه کند.

■ آیا صادرات تولیدات مجتمع آلومینیوم مهدی چشمگیر است؟

□ پیش‌فروش محصولات آلومینیوم

مهدی به ژاپنی‌ها و سوییسی‌ها این شرکت را در رده صادرکنندگان محصولات آلومینیوم قرار داده است.

ژاپنی‌ها و سوییسی‌ها محصولات این شرکت را در بازارهای اروپایی و آسیایی از جمله هند به فروش می‌رسانند. ۸۰ درصد تولید آلومینیوم مهدی در سال‌های ۷۶ و ۷۷ صادر شده است، سال گذشته نیز ۵۰ درصد تولیدات مجتمع مهدی در بازارهای خارجی به فروش رفت و به‌نظر می‌رسد در سال جاری نیز این روند حفظ شود.

این مجتمع شمش آلومینیوم با خلوص ۹۹/۷٪ تولید می‌کند.

■ برای آنکه مجتمع مهدی به نقطه سر به سر برسد، چه میزان آلومینیوم باید تولید کند؟

□ پیش‌بینی کارشناسان این مجتمع برای آنکه به نقطه سر به سر برسد، تولید ۶۰ هزار تن در سال است. میزان تولید در این ظرفیت بستگی به مواد اولیه دارد. اگر مواد اولیه به‌موقع به کارخانه نرسد، این میزان تولید مقدور نخواهد شد.

■ آیا مجتمع مهدی نیاز به بازاریابی محصولات خود دارد؟

□ تولیدات این مجتمع نیاز به بازاریابی و تبلیغات ندارد. مشتریان، تولیدات مجتمع مهدی را

به‌طور سالیانه پیش‌خرید می‌کنند.

در این راستا از دولت انتظار داریم که به این مجتمع توجه جدی کرده و در تکمیل آن کوشش نماید. از دولت و شورای اقتصاد درخواست می‌شود تا سقف اعتباری مجتمع آلومینیوم مهدی را افزایش دهد تا با تکمیل این مجتمع، درآمد صادراتی نیز افزایش یابد.